

ORSZÁG

VILÁG

GELLER ÖDÖN
társadalmi, művészeti és irodalmi
országos riportlapja

1938. IX. 1. — XXVII. évf. 17. sz.

•I:
SCHUTZ

POSZTÓ
NAGYÁRUHÁZA

**EGÉSZEN
RÖVIDEN :**

az

Ország-Világ

(Erdélyi Élet)

a legjobb,

a legrégebb,

a legmagyarabb,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

a legérdekesebb,

a legmegbízhatóbb

romániai magyar-

nyelvű riportlap.

Olvassa és terjessze!

„Háboru lesz...!”

Kicsit ugyan felelősségteljes: de hagyjuk el most az újságok formanyelvét, azt a köntörfalazó, óvatos írásmódot, amely távoli városokból keltezett „tudósítónk jelenti”, alá szokta rejteni a belülrzett véleményt. Beszéljünk egy kicsit úgy, ahogy civilemberek szoktak a kávéházban vagy az irodában vagy a bankok folyosóin vagy a kisvárosi korzón.

Mondjon ki nyíltan, mielőtt földi miniszterre vagy vasárnapi politikai szónokra való hivatkozás nélkül, hogy az embereknek a legfőbb beszélgetési témája ma: a háboru.

Lesz-e és mikor lesz?

Van, aki nagyon közelre teszi, szerinte „a németek csak azt várják, hogy betakarítsák a termést” és van, aki ezzel szemben úgy gondolja, hogy „az angolok addig nem bocsátkoznak hadviselésbe”, míg el nem készülnek a legujabb, leggyilkosabb tankokkal, ágyukkal és önmüködő gépfegyverekkel.

Ujra itt van a Kévéházi Conradok ideje.

És különös: ezek a szószátyár, felelőtlen beszélgetők, ahogy dobálódznak hadihajókkal, bombavetőrajokkal és milliós hadseregekkel a szavak és számok mögött nem látják meg a háboru igazi lényét, a sötét, mindent beborító árnyékot.

Sőt, vannak olyanok is — ó milyen sokan! — akik a háborutól könnyebbülést várnak, szabadulást és problémák megoldását.

Kik azok, akik azt hiszik, hogy a háboru megmenti őket, megszünteti gondjaikat és az utfélről, ahová sodródtak, újra az ut közepére állítja őket?

Azok, akik bármely okból elvesztették létük értelmét, az állástalanok, a földnélküliek és az a nagy réteg, amely úgy érzi, hogy erkölcsileg most válik megalázottá és anyagiilag kisemmizetté. Anélkül, hogy nevén neveznénk meg ezt a réteget: mondjuk meg nekik, az eszeveszetetteknek, hogy **kinlódásuk, egyéni és kollektív megalázottságuk semmi ahhoz képest, amit a háboru hozna el rájuk és mindannyiunkra.**

Háborut akartok, mert újra kell kezdeni valamit, ami abbamaradt, mert három szobát kell költözni egybe, mert hus helyett paprikáskrumplit kell ebédelni?

Hát a háboruban, az újban, a mindennél rettenetesebben: talán még a paprikáskrumplira se jut és nem lesz, mit utána újra kezdeni.

A háboru nem old meg semmit. A meglévő problémák helyet, amiket mindenki majd csak megold a maga számára, születik egy új, megoldhatatlan probléma: amiben az összes régiéket nyugodtan bele lehet dobni. Európa létének, helye-

ebben nem-létének kérdés ez, a civilizációé, ami abban a pillanatban, amit a háború kitört: ötven és száz évre problematikussá lesz.

Tüdőgyulladás nem lehet úgy meggyógyítani, hogy rákot oltunk a szervezetbe. Inkább tüadjön, szenvedjen, lázasodjon a beteg, majdcsak kivárja, kifekszi a tüdőgyulladás végét...

Háttér a városi mozi ellen

Szivügyünk a városi mozgósínházak helyzete s ez a magyarázata, hogy évek óta napirenden tartjuk ezt a kérdést.

Ismeretes, hogy a város tulajdonában volt mozgósínházak évekig deficittel dolgoztak. Ez a több milliós veszteség évről-évre emelkedett. Hiábavaló volt minden kísérlet, minden jóhiszemű igyekezet, —

a magánkonkurrencia, visszaélve a város vezetőségének türelmével, elgáncsolta a legbecsületesebb törekvéseket. Ezért kellett sürgősen leoperálni a Select-mozgót, melyet a két év előtti tüzpánik óta amúgy is elkerült a közönség.

Megirtuk, hogy a Select-mozgó milliós investíciójára árlejtést tűzött ki a város. A legkedvezőbb ajánlat erre a be rendezésre hetvenezer lei volt, — mely összeget a város. — a mozi igazgatóságának előterjesztésére — visszautasította. Annakidején megirtuk, hogy ez a felajánlott napi kétszáz lei bérösszeg nem lehet reális ellenérték sem a milliós investícióért, sem az előrelátható újabb veszteségi eshetőségért, melyet a városi kezelésben maradt Central-mozi lesz kénytelen elszenvedni.

Orezeanu Romulus főpolgármester erélyes kézzel nyult ehhez a kérdéshez. Megsemmisítette az árlejtést és újabbat hirdetett, mely alkalommal már százhuszezer lei bérösszeget ajánlottak fel a városnak. A város ezt az összeget elfogadta és az új bérlő már meg is kezdte működését.

Ez a változás természetesen a még meglevő városi mozgósínház ügyvezetésének fokozottabb leleményességét igényli, annál is inkább. mert

a magánmozik kartelt — véd és dacszövetséget — kötöttek a város ellen.

Egyelőre nincs több szavunk ebben az ügyben és figyelemmel kísérjük a fejleményeket.

— GELLER ENDRE NEM TARTOZIK AZ ORSZAGVILAG KÖTELEKÉBE. SEM KIADÓHIVATALI, SEM SZERKESZTŐSÉGI ÜGYEKBE NEM JÁR HAT. — INKASZÓRA NEM JOGOSULT. CSAK A KIADÓHIVATALUNK CIMÉRE BEKÜLDÖTT FIZETÉSEKET ISMERHETJÜK EL.

Tulprodukcía a gyilkosiparban

Meghalt Gaspar Ionel dr. a rejtélyes
hálókocsitámadás áldozata (apibir)

A tizparancsolat nem azt mondja, hogy: ne ölj előre megfontolt szándékkal, sem azt, hogy: ne ölj aljas anyagi okokból.

A tizparancsolat tiltja az ölést.

Ölni nem szabad semmiféle lelki állapotban és semmiféle körülmények között.

Ezzel a kategórikus paranccsal feltűnő ellentétbe került s attól mindinkább elkülönül a modern judikatura „mindent megértő” szabadelvűsége, mely ma már annyiféle okból tud megbocsátani, felmenteni, enyhíteni és bünt szerencsétlenségéggé átértékelni, hogy a becsületes emberek megdöbbenve figyelnek fel:

nini, hiszen a törvény tulajdonképpen nem is minket véd, hanem csak amazokkal törődik.

Vagyunk még elegen, akik nem szoktunk gyilkolni és ha ezt a negatívumot nem is érezzük jutalmazandó érdemnek, olyan kvalitásnak mindenestre vélelmezzük, mely erkölcsi értékben, társadalom fenntartó hatásában és az emberi együttélés érdekeihez viszonyított hasznosságában fölötte áll az öldöklő hajlam pozitívumának. Most aztán eljutottunk oda, hogy fel kell vetnünk egy kérdést:

ha minden testi, vagy lelki defektus, minden beteg szenvedély, minden erkölcsi alsórendűség, minden társadalomellenes bestialitás, minden degeneráltság mentesít az ölés felelőssége alól, tehát több jogot biztosítunk a betegnek és bűnösnek, mint az egészségesnek és becsületesnek, ha az épeszü embert felkötik azért, amiért a boldognak megbocsátanak (és az erkölcsre fogékony ember esetleges bűne sulyosabb, mint az erkölcsi érzék nélkül való ember szükségképpen gonoszsága, akkor vajjon merre van az emberi haladásban a kijelölt cél, vajjon az erkölcs és a célszerűség által meghatározott szociális emberek ideálja felé kell-e fejlődnünk, vagy kövessük a megértő szabadelvűség utjelzését, mely jutalmazásokkal és kedvezményekkel a társadalmi életre alkalmazatlan, degenerált, állati emberhez vezet utat jelöl?

Egy kicsit tulprodukál már ez a gyilkos ipar.

Olyan buzgalommal öldösi egymást az emberek, mint ha ez lenne az eddig megoldhatatlan bonyodalmak végre végre megtelt boldog megoldása. Senki sem lehet biztos afelelől, hogy nem lesz-e holnapra törvényszéki hulla, riportanyag, jégbe pácolt rendőri szenzáció. Hiszen mindenkinek lehet olyan ügye, amelyben egy másik embernek kellemetlen lehet. Lehet makacs adósa, akin a pénzét követeli, lehet unatkozó felesége, aki inkább tételezi fel egy másik férfi fizikumában az ő lelkét megértő kvalitásokat, mindenki

lehet tudatlan, lehet, hogy az elme vágalmi hűségével, hitével botránykő valamely fanatikus másvallásu szemében, lehet akadályozója mohó ambíciónak, lehet alkalmatlan és lehet gyűlöletes, tehát mindenki arra van e mai felszabadultságban kijelölve, hogy valami jogcímen eltakarítsák az utból.

Vérfagyasztó a hírlapok krónikája: mindenütt megölnék valakit tette kész emberek és bizvást állíthatjuk, hogy **kevesebb inzultus fenyegeti életünket egy emberevő indián törzs fészkeben, valahol az Amazon őserdei között, mint egy nagy város külterkein, vagy falusi korcsmában, midőn ott a virtus ki akarja élni magát.**

A háborút megse tessék már emlegetni ezzel az ügyvel kapcsolatban. Lehet igaz, hogy az emberek megszokták az ölést öt esztendei gyakorlatban, de bőségeesen elszokhattak volna attól ama husz év alatt, amióta az ölés megint csak a hóhérnak van legalisan engedélyezve. Ennyi idő alatt a legönfeledebb kézigránátdobó is ráeszmélhetett volna arra, hogy ölni még sem illik és a legtüzesebb szuronycsatár is észrevehette volna a szurony és a bicska közt fennforgó kvalitáskülönbséget.

A józan emberi elme, mely az erkölcsi belátásokra képes, fájdalmasan nem azonos többé a jogászi elmével, mely a törvényeket létrehozza.

Amióta a gyilkosság elkülönült az emberöléstől és ebben az utóbbi forgalomban megbocsátható esetek végtelen árnyalatait kreálta a jogászi elme, olyannyira, hogy a megbocsáthatatlan gyilkosság fogalma összezsugorodott, azóta az ölésre hajlamos temperamentumok kielégüléseit egyre kevesebb rizikó akadályozza.

Hiszen emberölésért esetleg jóval kisebb büntetés jár, mint egy középfinom tolvajlásért, nem is szólván arról, hogy esetleg három embert is megölhetek azon az áron, amit talán egy politikai eltévelyedésért kell fizetnem. Az emberben még mindig annyi az állati maradvány, hogy a megbocsátó szentimentalizmust inkább érzi a törvény gyengeségének és felszabadultan használja ki azt tudatalatti vágyainak kielégítésére.

A józan, tehát erkölcsképes elme szerint csak egyféle emberölés nem főbenjáró bűn, — az, amely véletlen, amelyben a gyilkos csak, mint tőle teljesen független és rajta teljesen kívülálló tényezők tehetetlen eszköze szerepel.

Minden más gyilkosság: gyilkosság.

Az okok nem a gyilkosság felelősségét, legfeljebb a felelőség módját módosítják, az okok nem minősítést, legfeljebb a büntetést határozzák meg.

A hidegen megfontolt gyilkosság eredménye éppen ugy emberhalál, mint egy szerelmi bősülységben, akholrészegségben, vagy politikai fanatizmusban elkövetett gyilkosságé s a tiszta kritikát, a civilizált beszámíthatóságot elfátyolózó

szenvedélyek, gerjedeimek és mániák, a gyilkost az életre jogosult emberiség társadalmával szemben semmi felelősségtől nem mentesítik, legfeljebb a társadalom védekezésének eszközeit differenciálhatják.

Aki világos elmével, szellemi képességeinek teljes birtokában gyilkolt, az egész teljes embervoltában, minden porcikájában felelős, azt egyszerűen ki kell irtani.

Aki pedig bármely oknál fogva korlátozva volt beszámíthatóságában, az felelős ezekért az okokért. A részeg azért, hogy ivott, a beteg, a degenerált, a szenvedélyes, a fanatikus, az erőszakos pedig azért, mert nem egészséges.

A józan ész mindig megborzad, mikor a jogász felmenti a gyilkos szeretőt, vagy a perverzus politikai merénylőt, mert azt érzi, hogy ez csak egyik fele az elintézésnek, a másik fele az, hogy a felelőtlen betegséget elkülönítik a fenyegetett ép társadalomtól, az a befejező intézkedés elmaradt. Nem tulság, ha azt mondjuk, hogy nagyon bizonytalanul érezzük magunkat mi épek és becsületesek az enyhén elítélt gyilkosoknak ebben a világában és bizony kétségessé kezd válni a társadalmi rendnek egész értelme, ha abban inkább a gazemberek és a betegek érzik magukat otthonosan és jól.

Tulságosan jól megy a gyilkosoknak

s ebben az öket becézó nagy megértésben annyi veszedelem sötétlik, hogy a józan emberi elmenek kötelessége figyelmeztetni a jogászi észt, mondván:

vigyázz és most már értsd meg a becsületeseket és az épeszüeket is, akiknek joguk van biztonságban élni és dolgozni és akik nem azért szerveztek társadalmat, hogy az rájuk szabadítsa a legdifferenciáltabb cimeken enyhén elítélt gyilkosokat.

Minden bünt menthetnek az okok, de olyan ok, mely az ölést mentené, olyan ok nem lehet az eleven emberek világában.

„Sisters Éghy”

Igen, még egy az Éghyekből. — Már tavaly volt szó arról, hogy ugyancsak Wienből Aradra jön Éghy Ghyssa huga, Angela. Ez a hír csak most vált valóra. — Éghy Angela évek óta vezeti a bécsi iskolát és tagja lett a népopérának is, de a változott viszonyok folytán megcsappant növendékszám, másrészt román állampolgársága megnehezítették számára az ott tartózkodást. Főleg azonban Dr. Ungárné-Éghy Ghyssa azon óha-

ja érvényesült, hogy aradi iskoláját bővitse egy komoly, elismert pedagógiai és művészi erővel. Így Éghy Ghyssának is több alkalma és ideje adódik saját táncművészi előadásainak rendezésére. — Éghy Angelá erőssége a modern balett — mely újabban erősen tért hódít — az amerikai sztepp, valamint a speciális gyermektorna. Arad pedagógiai és művészi élete jelentős értéket kapott Éghy Angelával, ki világvárosi nivót, modern stílust reprezentál.

Szerkesztő ur!

A színházi életről sok szó esik, eszik kevés szó a zene-művészeti élettelenésgről is. — Filharmonikus zanekarunk fegfogyva bár, de feléledt. A háziezred fiatal ambiciózus karmestere sokat akar, de sem az ő akarata, sem a zenekar lankadatlan munkája nem ér semmit, ha **nincsen kinek muzsikálni**. A jegyek árai is olyan mérsékelték, hogy ez irányból nem jöhet panasz. Nem nyújtott a zenekar tökéleteset, igaz, de ez sem lehet akadály. Persze a rádió szimfonikus orkeszterei mást nyújtanak, de nincsen bennük élet, nincs kontaktus a zenekar és közönség között, nincsen vibráló hangulat — összeköttetés és — valljuk be, nem utolsó sorban — nincsen estélyi ruha bemutató, sem te-refere lehetőség.

Másrészt pedig minél inkább segíti közönségünk a filharmoniat, annál jobb lesz! Meg aztán ez nem kisebbségi cél és munka, a **zene beszéde politika mentes és mindenkire szól**. Egy kis jóindulat, egy kis művészet-érdeklődés és a filharmonia koncertmü-sora meg van oldva.

De a zenekari hangverse-

nyeken kívül életre kellene keltetni régi kamarazene együtteseinket. Vonósnégyesek, zongora hármás-ötösök a zeneirodalom legnemesebb alkotásait volnának képesek feldolgozni. Egy kamarazene-estély nehezebben élvezhető ugyan laikus hallgatóság számára, mint a nagy zenekar, erre azonban szoktatni, nevelni kellene a fiatalabb generációt. Kisebb adagolással egy-egy számot előadni úgy a román kulturegyletek, mint a Kölcsey-egyesület délutánjain.

Nem szabad megfélemlenünk a dalárdákról sem. A katolikus dalkör is ujult erővel próbálkozik, nagy ambícióval kisszámú, lelkes énekes-sel. Viszont a román dalárdák és vegyeskarok szépen képzett, gyakorlott tömegei nemes versengéssel nemcsak szépet produkálnak, de meg is van állandó közönségük.

Csak a táncművészet az, mely Aradon nivót és közönséget egyaránt egyesít és képvisel.

Közellig az ősz. Üljenek őszsze a művészeti vezetők, nyujtassanak a lehetőséghez képest érdekeset és sokat, viszont legyen közönség is, hogy legyen miért és kinek.

(dr. —gár.)

Két tragikus eset Aradon teszi indokolttá, hogy a közönség testi épségének hathatós védelme állandóan szem előtt legyen. Az egyik a **Csürdögölő**-vendéglőben történt halálos kimenetelű baleset, amásik a **Trimbiționi** Felicia szomorú tragédiája. Nem csak a közönségnek, hanem a villanygyárnak is érdeke, hogy a veszélyes helyeken halálfejes figyelmeztető táblák legyenek kifüggesztve, nehogy hasonló esetek sürűbben előforduljanak. Nem kétséges, hogy a villanygyár a maga képzett szakembereivel mindenütt tökéletes munkát végez, mégsem árt, ha időnként ellenőrizteti a veszélyesebb pontokat.

Nyissuk ki az ajtókat! . . .

HOZZASZÓLÁS KORMÁNYZATUNK NEVELÉSUGYI PROGRAMJAHÓZ

Panasszal van tele ez a mi korunk. Romlik az élet, halványulnak a szépségei. Nemcsak a körülmények üldöznek bennünket, hanem önönmagunkat is verjük. Maguk az emberek rontják el azt is, ami helyzetüket megjavíthatná; a szabadság s a jog biztosítékait, a társadalom védőintézményeit, a közélet szerveit, szóval mindazt, ami szolgálhatná a kiegyenlítést és a békés haladást, mi magunk rontjuk el.

Mindennapi panasz nálunk, hogy a szabadságjogok hiányosak és ez a baj.

De nem az-e a nagyobb baj, hogy a meglévő jogok sem jól szuperálnak? Mert kétségtelen, hogy a jogvédelem előnyeiben sohasem osztoznak többen, mint most. Társadalmunk törvényekkel és intézményekkel jobban át van hálózva, mint a multban volt, védőszervezetek kínálják fel karjaikat a legutolsóknak is.

A társadalom berendezése mindenestre gondosabb, mint régente és az élet mégis csunyább.

Nincsen már olyan intézmény, amellyel igazában megvolnánk elégedve. Fűrni, faragni igyekeznek az elégedetlenség minden meglévőn. Pedig hiszen a társadalom intézményei mind igen szépek elgondolásukban, csak az a baj, hogy az ember, amely azokat megtölti és mozgatja, beleviszi a törvényekbe és az intézményekbe a maga tökéletlenségét.

A mai ember kitanultsággal érvényesíti azt a hátsó gondolatát, azt az ösztönét, azt a születettségét, hogy önmagának előnyt, hatalmat, kedvezést szerezzen. Ezért romlik el a kivitelben megannyi jó gondolat és ezért vannak végrehajthatlan gondolatok.

Hiába rendezkedik be a társadalom a jó felé, ha az ember a rossz felé távolodik.

Várhatunk-e megváltást bármely jogtól és eszmétől, amelyeket azzal a lélekkel fogadunk el, hogy azután kijátszuk, megkerüljük, kizsaroljuk? Mit érnek az angyalok eszméi is, ha azokat a gyakorlat eltorzítja?

Az életet csak az embereken keresztül lehet megjavítani.

Több önzetlenséget, több gazdasági erkölcsöt kell követelnünk az emberektől, hogy intézményeikben, törvényeinkben és egymással megférjünk.

Emberekkel áll, vagy pusztul minden eszmei és jogi alkotás

Az egyház nem bukhatik meg, de megbukik a lelkipásztor, ha nagyobb erényt kíván szegény hiveitől, mint amennyit ő

tanusít. A kapitalista termelésnél nincs jobb találmány, de megbukik a kapitalista az emberies gondolkozás előtt. Ha nem elégszik meg a forgalom hasznával, hanem a fogyasztóképességet is felfalja. Az altruista gondolat verhetetlen, de megbukik szerve: a szövetkezést, ha tagjaitól önzetlenséget kíván, ám vezetői bankigazgató módjára akarnak élni. Alkotásokat, melyek az élet szebb ormaira emelhetnének bennünket, mind sárba nyom az emberi hitványság.

A kormányzat programjának főpontja az emberjavítás. Alsó iskoláinkban úgy érvényesüljön az erkölcsi irányzat, hogy a magaviselet egyik legfontosabb szempont legyen a tanulók megbírálásánál. A becsület vallásos tiszteletébe a férfias jellemet, mint eszményt kell bele oltani. Alakítsák meg az iskolák példás életű tanulókból

a nemes ifjak társaságát

és az ide való felvétel tekintessék a legnagyobb kitüntetésnek. Ne adjunk aztán polgárjogot mi sem, apró nemtelenségnek, melyeket a törvény nem tud megtorolni, de a jóézés elítél.

Ne csak a kifizetetlen kártya-adósságot tekintsük piszkos dolognak, hanem azt is, ha valaki törvénytelen előnyöket szerez magának, ha helyzetével a mások rovására sértően visszaél, ha érdemeseket elnyom, hogy érdemteleneket felemeljen.

Igyekezzünk a közéletből kiszorítani az ilyen selejteket, mert leginkább az erkölcsi összeférhetetlenség és a diszes mocsokosság sikerei rohasztják a társadalmat. A boldogabb létnek alapfeltétele a megtisztulás.

Rugjátok ki az ajtón a nagyképű, hamis embereket, hogy az ablakon beáradhasson a jobb élet levegője!

— **A HARMADIK BIRODALOMBAN** elrendelték, hogy a zsidók ezentúl csak meghatározott keresztnévet viselhetnek. Megállapították, melyek a hamisítatlan árja és melyek a nem árja nevek. Általános meglepetésre, a világ ámulatára kiderült, hogy a mostanáig kigunyolt, zsidós hangzású Adolf, Móric, Samu, Zsiga stb. keresztnévek mind fajtisztán árják. — Hát ilyenek ezek a zsidók! Még megérjük, hogy a taleszból kacagány lesz! Ha ugyan mindaz nem „kacagány”, ami mostanság körülöttük és velük történik!...

— **ÉJJEL-NAPPAL** szívesen dolgozunk a közönségért, — dolgozzék a közönség is velünk. Minden közérdekű közleménynek helyet adunk, — minden igaz sort továbbítunk. Ne sajnálja senki az idejét: önmagának és embertársainak használ, ha nem hallgatja el mondanivalóját! Az „Ország-Világ” huszonnyolc év óta tántorithatatlanul állja a helyét, — mindig és mindenütt a közönségért a közönséggel!

Mit búszulsz, kenyeres?...

Mindenbe bele lehet fáradni. A munkába is. Az élvezetbe, a gyönyörködésbe is. De legfőképpen bele lehet fáradni a lelki izgalmakba, az anyagi gondokba, a családi veszedelmekbe, az üzleti pangásba, az emberek üldözésébe.

Ma minden ember fáradt.

Egész nemzetek kifáradnak.

Legjobban ki lehet fáradni a rossz hírek hallgatásába. Ezeknek a terjesztőit igazán büntetni kell. Bágyadtság és fáradtság fogja el az embert, ha mindenhol csak fenyegető rosszat jósolnak, kedvét szegik, bántják, kritizálják, korholják és sehonnan se mosolyognak rá.

Még az ég is beborult.

Mintha az Isten se tudna már mosolyogni az emberekre...

Még a családi otthonba is átszűrődik a külvilág fojtó levegője. Az asszony féltő gonddal tekint az ura arcára: **nem mer egyenesen pénzt kérni.** A családapa hallgat, a tekintete mereven réved a levegőbe: **nem tudja, hogy elsején mennyi pénzt tud hazahozni?** A gyerek se tud már mosolyogni: nemsokára az iskolába kell menni, egész biztos nem lesz tankönyve és ezt szégyeli... Még az ucca lánya is halkabban kacag, ráncokat vág az arcára a napi gond; ma erőltetett hazugsággal zsarolta a holnapot...

Mikor nyitják ki a templomokat? Mikor hirdetnek papok és politikusok, írók és bankárok hitet, erőt, bizalmat?

Minden ember lelke egy külön templom!

Nyissátok ki a lelkek ajtaját, erősítő hangszórót kérek, hogy gyenge hangom orkánként süvitse fületekbe:

Ne essetek már kétségbe! Fel a fejjel! Semmi komoly ok a bánatra.

Nincsen veszve semmi, ha mindenki megtalálja önmagát.

Dolgozzunk és mulassunk. Igenis. Mulatni is kell! A réma halált idézi, aki a kacagást ki akarja irtani. Mulassunk, szórakozzunk, élvezzük az életet.

A gazdagok fényüzése kenyér a szegényeknek.

Az egyik ember élvezete a másiknak munkát ad — ezt mondta e sorok írójának egy nagyvállalat vezérigazgatója. A másiknak a munkája mindenkinek élvezetet ad.

Ez a korszak kezd hasonlítani a kuruc-labanc világhoz, mikor a kurucok és labancok egymás után pusztították ki a városokat. Abból az időből maradt fenn e történeti mondás, amivel egyik szegény magyar a másikat így vigasztalta: **„Mit busulsz, kenyeres, mikor semmid sincsen?”** Tudniillik, akinek semmije sincs, attól nem vehetnek el semmit.

Hát a szegény embereket ma vigasztalja ez a kuruc mondás: most már ugy sincs mit elvenni — hat szerezzünk ujat.

Átlátszó hölgyek

(Levél a szerkesztőhöz.)

Sem a nyári selymek divatját, sem a hölgyek izlését nem tudom megváltoztatni — ezzel tisztában vagyok. Az átlátszó hölgyekkel kapcsolatban csak arról a katasztrófális hatásról számolhatok be, amelyik köztünk, férfiak közt, jelentkezik, amióta a hölgyek áttértek a könnyű selymekre. Sokan elmondták már a múltban is magukról, hogy az életük nyitott könyv, sőt él egy miniszter, aki egyenesen átlátszó embernek nevezte magát. A képletes kifejezések sokszor igen nagy zavart idéznek elő a mindennapi életben. mert az egyszerű emberek készpénznek fogadják el és hisznek benne.

Az átlátszó hölgyek nem is sejtik, hogy mi mindent kockáztatnak a férfiak előtt, amikor a nyitott könyv kifejezését valóra váltják.

A nyitott könyv igen izgal-

mas olvasmány lehet annak, aki kinyitotta — jelen esetben a hölgynek —, de ha az ember már a rostákon is átlát: az unalom kezdi környékezni. Jogos aggodalom ébred benne, hogy ponyvakiadással van dolga.

Ne haragudjanak az igen tisztelt átlátszó hölgyek, de meg kell mondanom, többi áldozati férfitársam nevében is, hogy aki átlátszó, azon már át sem akar nézni az ember.

A téma kényességére való tekintettel, nem áll módomban, hogy mélyére nyuljak ennek a kérdésnek, de azt hiszem: a férfiak véleménye erről az átlátszóságról elég világos, sőt: elég átlátszó. S amint a hölgyek se hallgatják az ilyen kritikát valami nagy elragadtatással: képzeljék el, hogy milyen lelkesedéssel fogadjuk mi azt a permanens parasztlázadást, amelyet ők szítanak köztünk, vékony felhőkbe burkolt alakjukkal.

Megható, őszinte ünnepély keretében iktatták be az elmúlt napokban **Marta Sándor** dr. királyi helytartót diszes méltóságába. A kiváló, nagyképzetségű emberbarátot ennek a kerületnek minden lakója szeretettel látja magas pozíciójában és bizva bizik közismert igazságérzetében. Emberséges szive, jóságos lelke, nagyszerű felkészültsége és ha kell: erélye predesztinálják a helytartóság élére. ahová öfelsége megfontolt bizalma meghívta. **Marta Sándor** dr. királyi helytartónak számos barátja, rengeteg tisztelője él városunkban. Baráti köréhez tartozik ugyszólván minden számottevő román személyiség, de nagyrabecsülte, jóízű humoráért szerette néhai **Nagy Sándor** dr.-t és szívesen fogadta mindig társaságában **Fischer Jenő** dr. aradi ügyvédet is. Öt vármegye közönsége szívvél-lélelkel, őszinte szerencsekívánnal vett részt **Marta Sándor** dr. királyi helytartó lélekemelő beiktatási ünnepségén.

„Mi lesz az erdélyi magyar színészettel?“

Ilyen és ehhez hasonló címek alatt cikkeznek a lapok az erdélyi magyar színészetről. S mert azt veszélyben lenni látják, nem késnek kimondani, hogy az ezidőszerint a „**legfontosabb magyar ügy, amely egyuttal becsületbeli ügy is**“.

Mindezt azért teszik, hogy az erdélyi magyar társadalmat és az erdélyi magyarság intéző köreit a színészet érdekében cselekvésre hangolják, mentési munkára hívják fel. Ezekből a cikkekből szinte azt lehet kiolvasni, hogy az erdélyi magyar színészet érdekében csupán csak annyit kell tenni, hogy a magyarság intéző körei a kormánynál eszközöljenek ki és biztosítsanak számára törvényes jogvédelmet, működési lehetőséget és szabadságot. A magyar társadalom pedig vegye pártfogásába. Ez a pártfogás aztán nyilvánuljon meg abba, hogy a közönség minden előadást telt házzal tiszteljen meg. S ha el lehet érni azt, hogy a kormány nem ró elviselhetetlen terheket a színészetre s nem állít fel teljesíthetetlen feltételeket a színjátszással szemben, a közönség pedig színházlátogató lesz, no meg a színészek sem lesznek kiszolgáltatva az igazgatók esetleges önkényeskedésének, akkor megvan mentve az erdélyi magyar színészet.

Ha valaki ezt gondolja s így van meggyőződve, az az ő dolga. — De

BCU Cluj / Central University Library Cluj
aki a magyarságért és a magyar kultúráért aggódik, annak így gondolkozni nem lehet.

Mert ha a mai, magát magyarnak nevező erdélyi színészetet a magyarsággal és a magyar kultúrával való viszonylatba tesszük tárgyává, szinte azt kell megállapítanunk, hogy **az sem nem magyar, sem nem kulturtényező.**

A mai erdélyi színészetnek a magyarsághoz nagyon sokszor szinte csak annyi köze van, hogy magyar nyelven megírt darabokat magyarul ad elő. Az igazi értelemben vett kultúrához pedig még kevesebb köze van.

Nem tudom más mit ért a kultúra alatt, de én úgy vagyok vele, hogy ez a szó nekem valami olyas dolgot jelent, ami szellemi, erkölcsi értéket képvisel. Ilyen értéket pedig, legalább előttem s gondolom egyetlen józan világnézeten levő ember előtt sem képvisel akármit.

A vallás, a tudomány, az erkölcsi, a nemes, az ideális szép jelenti az ilyen értéket.

De minden szerelmi történet, házasságtörés, öngyilkosság, gyilkosság, minden perverzitás és felnőtteknek való más effélék, semmikép sem olyan dolgok, amikre még a legjobb akarattal is reá lehetne fogni, hogy azok a vallásosságnak, az erkölcsösségnek vagy akár a nemes, az eszményi szépnek is a megnyilvánulásai volnának. Ha pedig ez így áll, akkor azok a szindarabok, amelyekben ezek és ehhez hasonló dolgok fordulnak elő, sőt amelyeknek a tárgyát egészen ilyen

dolgok töltik ki, kultur értéket, igazi kulturát nem képviselnek.

Az a színészet pedig, amely ilyen darabokat ad elő, nem kulturtényező.

Felvetődhetik most már a kérdés, vajjon ki a hibás abban, hogy az erdélyi magyar színészet ilyen szomorú megállapításokat érdemel. Az írók-e, akik ilyen darabokat írnak; a színészek-e, akik ezeket a darabokat előadják; vagy a közönség, amely tiszta józanérzését elveszítette s így kritikát nem gyakorol a darabok megválogatásában? Erre mást felelni nem lehet, csak azt, hogy ebben a tekintetben

hibás az író is, hibás a színész is és hibás a közönség is.

A hibának legnagyobb sulya azonban mégis a színészetre nehezedik. A színészet legnagyobb mértékben hibás, mert tulajdonképen rajta fordul meg ez az egész dolog. A színészet fogadja el ezeket a darabokat s az adja át a közönségnek. Ezzel kettős hibát követ el. Rontja az író s rontja a közönséget. Az író látja, hogy ilyen irányu darabjait előadják, máskor is ilyeneket ír. Hiszen ezeknek a daraboknak a megírása nem is olyan nehéz. Kevés fáradsággal, kevés tudással, no meg egy kevés tollforgató tehetséggel tucat-számra lehet gyártani. Így aztán az író, ha tehetséggel kezdte is, lassankint elkopik, elsekélyesedik, elveszti írói értékét.

A színészet az ilyen darabok előadásával még ennél is nagyobb hibát követ el a közönséggel szemben. Hivatásáról megfélemedkezve a mai kor emberének amugy is gyenge világnézetét, romlott izlését, erkölcsükben való lazult felfogását, minden szép, jó, nemes iránt elfásult, csak érzéki élvezetre hajló természetét a súlyedésnek mindig mélyebb és mélyebb fókára vezeti. Ilyen körülmények között aztán nem szabad azon csodálkozni, ha

józan világnézetű emberek a színészetet nem pártolják s attól óva intenek mindenkit, különösen azokat, akiknek a lelki épsége rájuk van bízva.

Mi a színészettől nem ezt várjuk. Mi a színészettől hivatásához méltó munkát várunk. Azt várjuk, hogy legyen nevelő irányu, világnézetünket csiszolja, az erkölcsös, a jó, a nemes és az eszményi szép iránt való érzésünket finomítsa és az élet küzdelmeiben elfáradt, kimerült lelkünknek pihenést adó szórakozást nyújtson. S ha ezt nem teszi, akkor nem érdemli, hogy érdekében egy lépést is tegyünk, egy banit is kockáztassunk, mert akkor az a magyarságunknak, kulturánknak nem védőbástyája, hanem annak megrontója.

Az erdélyi magyar színészetet meg kell mentenünk.

Azonban ezt magyarságunk, magyar kulturánk érdekében kell tennünk, nem pedig csupán azért, hogy egy csomó, talán hivatása magaslatán nem is álló színésznek megélhetést biztosítsunk. Épen ezért oda kell hatni, hogy a színészet térjen vissza eredeti hivatásához. A magyarság intéző körei csak

abban az esetben tegyenek érdekében lépéseket, ha látják ilyen irányú törekvését. A közönség is csak akkor pártolja, ha a hivatásának megfelelő darabokat ad elő. Az erdélyi magyar írók pedig gondoskodjanak olyan darabokról, amelyeknek az előadásával a színészet igazi kulturmunkát végezhet. Aztán a színészek se tekintsek a színészetet csupán kenyérkereső pályának, talán kevés fáradtsággal fényes életet biztosító pályának, hanem tekintsek azt elsősorban hivatásnak.

Ha mindez megvalósul, akkor s csak akkor lesz megmentve az erdélyi magyar színészet ügye. Meg lesz mentve attól a veszélytől, amelyben igazán van: hogy megszűnjék magyar kulturtényező lenni. Mi azt szeretnénk, hogy az erdélyi magyar színészet ettől a veszélytől legyen megmentve.

Az embert kirázza . . .

BITUMENÉK RESZKETŐ EMBERÉRŐL

A talpától a feje tetejéig reszket minden porcikája. Izmos karjával görcsösen szorongatja nem tudom én hány lóerővel rázkodó munkaszerszámját, amely könyörtelenül töri meg a csontkeménységű beton ellenállását. Olyan ez a szerszám, mint a munka gépfegyvere és olyan ez az ember, mint a saját verejtékében fürdő „munkanéros”. Hatalmas porfelhő von a feje köré glóriát. Kora reggeltől késő estig valóban megrázva követi munkaszerszámának ritmusát: Ti-ti-ta-ta. Ti-ti-ta-ta . . .

Nagyemberek, kisemberek sétálnak vagy sietnek végig a nyári hőségtől gőzölgő uccán. Néhány percét szentelnek a munka Herosának. Önagysága, aki esténként danszolni szokott valamelyik lokálban, néma kegyelettel nézi ezt a pokoltáncot, amely vetekedik a leggyorsabb tempóju modern táncsal. Afrikában a reszkető négerek sem tudnák leutánozni ezt a tempót, amely akarva, nem akarva magával ragadja az aszfalttörőgép irányítóját, aki bizonyára nem látja olyan rózsás színben a világot, mint azok, akik szorosán összeölelkezve a sikos parketten, hangulatvilágításban élvezik az élet ritmusát.

Ti-ti-ta-ta. Ti-ti-ta-ta kattog a szerszám. Ez is az élet ritmusa, de ezt az életét még a reszketős ember rózsaszínű szemüvege sem tudja élvezetessé tenni. Egy testben-lélekben megacélozott ember folytatja a táncot otthonért, családért s miközben bőségesen hull róla a verejték, talán egész lelki szerkezetét az a boldog tudat tölti be, hogy most már nem sirnak a gyermekek kenyérért, lesz miből házbért fizetni. Itt azonban megszakad a gondolatsor.

Idegcsen tekint fel a gépember. Nem tudja miért. Talán, mert leállt a motor, vagy talán ezzel a gondolattal ki is me-

rült az anyagi rekompenzációhoz fűzhető képzetek lehetőség.

Önkéntelenül maga körül néz. Csoportosan állnak körülötte az emberek. Elegáns urak, könnyű nyári sikamlósággal öltözött hölgyek. Elmélyedő arcvonásuk valahogyan ellentétben áll megjelenésük egyéb kellékével. Az élet filozófó terheltége költözött arcukra. A nézők koponyája mögött önkéntelenül ott lappang a nagy probléma:

vajjon a Bitumenék mennyivel rekompenzálják ezt az emberfeletti munkát?

A gépember cinikusan néz le környezetére. Ő már gondolatban el is költötte keserves munkája gyümölcsét. Van hová lehajtsa fejét és ennivalója is akad. Nagyon nagy szó ez ma kérem!

Ilyesvalamit gondol a reszketős gépember. Nagyon nyújtózik és fujtat a tüdeje, mint a gőzhenger. Ujból elindul a motor, szól a munkagépfegyver: Ti-ti-ta-ta. Ti-ti-ta-ta. Mális az aszfalt, porzik a beton. Ez a kis szerszám legyőz minden ellenállást, csak a gépemberét nem, aki elmélyedve keresi a megélhetés további fonálát. Ruha is kéne meg cipő is. El kéne egyszer-egyszer menni egy mozgószínházba is, el kéne egyszer menni a gőzfürdőbe is. Ez az ember, aki a legmodernebb munkaszerszámmal dolgozik, talán még sohasem látott gőzfürdőt, még sohasem tudott emberi kényelemmel megszabadulni a munka porától, még sohasem hallgatott egy jó muzsikát a munka ritmusának muzsikáján kívül. Ennek az embernek a lelke még sohasem járt a hetedik menetszobában, ahová Beethoven el tudja ragadni az embereket. Ez az ember az életnek csak egyfajta melódiáját ismeri: Ti-ti-ta-ta...

r—r

A helyközi autóbuszforgalom lebonyolítása sok panaszra ad alkalmat. A közönség az ország minden részében sérelmezi, hogy a magánautóbuszok alkalmazottai fegyelmezetlenek, figyelmetlenek és tapintatlanok az utasokkal szemben. Igen sok vonalon megtörténik, hogy a kocsis személyzete leszáll minden utba eső csapszéknél s már a félutnál olyan állapotban van, hogy valósággal istenkisértés a továbbutazás. Sok szerencsétlenségnek volt már előidézője ez a szolgálati fegyelmezetlenség s éppen ezért fontos, hogy az illetékes hatóságok fokozott figyelemmel kísérjék a helyközi autóbuszforgalom lebonyolítását. Az autóbuszok is olyan állapotban vannak, hogy egészségügyi és biztonsági szempontból kifogásolhatók. A betegségek millió csiráit hordozzák magukban ezek a rozoga tákolmányok, melyek többé-kevésbé csupán ócskavas vagy legjobb esetben muzeális értéket képviselnek. Tessék sürgősen kiselejtezni a magánautóbuszokat, mielőtt még megszokott napihírekké válnak a felületes ellenőrzésből származó szerencsétlenségek!

Magunk közt maradjon! . . .

Most, levelek hullása, sajtórendeletek megjelenése idején rezignációval forgatom sajtónk rövidesen meggyérülő organumait és arra a meggyőződésre jutok, hogy a

nyomatott betű egyre többet veszít meggyőző erejéből, egyre nagyobb tért hódít a kolumnákon a szenvedély és az elvakultság hangja s mert a versenyben senki sem maradhat alul, toll helyett furkóval irnak, az urak, stilusuk könnyedsége helyett kifelyezéseik naturalista voltát helyezik előtérbe.

Érthető, hogy ilyenkor minden ujság arra tör, hogy valami rendkívüli, valami különös, egészen eredeti és izgató anyaggal szolgáljon ennek a célnak, az előfizetői létszám emelésének szolgálatában.

Közölnek olyan szenzációkat, eredeti értesüléseket és riportokat, hogy az embernek a hajaszála az égnek áll tőle.

A Kraft-Ebing tollára való leírásokból, akár valóak azok, akár koholtak, az uri izlés és az iratlan ujságírói etika nevében nem kérünk!

Nem vagyok prüd ember, magyarázhatónak és ideg-orvosilag indokolhatónak tartom a szerelmi élet elferdüléseit is, de

az olvasó a maga néhány lejeért ne könyököljön bele házastársak életébe, ne csámcsogjon az ágyuk felett, ne élje ki a saját perverz hajlamait mások magánügyeinek az olvasásában,

mint ahogyan bizonyos nyilvános helyeken a falbafurt lyukon keresztül — valamivel magasabb tarifáért — gyönyörködhetnek a romlottlelkű, degenerált kéjencek.

Utazás közben a szomszédom kezembe nyomott egy Színházi Élet-et. Émelygett a gyomrom, — szédült a fejem attól, hogy ez a színházi és társadalmi szemétkosár mi mindent talál fel hasábjain az olvasónak!

Ha már ott tartunk, hogy azt írják meg a riporter urak: **kinek kivel van dolga.** — akkor azt ajánlom. sürgősen dobják el a tollat, iratkozzanak be odaát egy átképző tanfolyamra, menjenek új pályára, hagyják a teret nyitva azok számára, akiknek édesanyjuk is van. Én ugyanis a magam részéről azért nem irnék ilyen cikket, mert ha történetesen élne az édesanyám és megkérdezné, hogy miért válók az, hogy egy nő egy másik nő lakásán alszik, nem bírnék rá feleletet adni.

A régi szenzációk ezekhez képest dedósmesék voltak! **Míntha szántszándékkal, a huszonegyedik órában akarnák diszkreditálni azt a sajtót, amely amugy is bűnbakja ma mindenkinek, amelyre rákenik a háboru, a**

gazdasági válság, az erkölcstelenség felelősségét.

Urak, önök most bizonyítványt állítanak ki arról, hogy igazuk van a sajtó ellenségeinek!

Önök miatt kell pironkodnia azoknak a hírlapíróknak, akik még hisznek az írott szó tisztaságában és tisztességében, akik meg vannak győződve arról, hogy a sajtónak jövője, hivatása van, hogy nem hálószóba-intimitások, hanem igazságok hirdetésére vagyunk küldetve, a tollnak alázatos szolgálói.

Nem csalás! Nem ámitás!

A Medrano-cirkusz előtt hatalmas tömeg verődött össze egy barnaruhás, borotváltképi, hangos fiatalember körül, aki egy rögtönzött pult mögött árulja a legujabb pecsét-tisztítót. Érces hangja vetekszik a régi kikiáltók szónoki képességével, amint élesen ordítja:

— Nincs többé folt és nincs többé pecsét! Nem kell odaadni a pénzt sem a sneidernek, sem cuperáinak. Egy darab folttisztító öt, két darab tiz lei... Nem csalás! Nem ámitás! A helyszínen be lesz mutatva.

Be is mutatja rögtön. Egy fiatalember odatartja kopott kabátját, tele zsiros foltokkal. A hangos reklámmal dolgozó uccai árus előveszi a pecsét-tisztítót és a bűvészek nagyképi hókuszpókuszaira emlékeztető mozdulatokkal kezdi dörzsölni a foltot.

— Milyen pecsét ez kérem?

— Keréksár.

Nagy derűtség honorálja ezt a megjegyzést és miután a pecsét valóban eltűnik, sűrűn vásárolják a kis kockákat. Egyet ötért, vagy kettőt tizért. A keréksáros fiatalember a kabát ujján is felfedez egy nagy pecsétet.

— Lássuk, vajjon ezt a pecsétet is kiveszi! — mondja ravaszul és odatartja a bepíszkolt kabátot, a pecsét-tisztító megvetéssel mondja:

— Uraságod, úgy látszik, addig kísérletezik, míg nem kap egy tiszta, vadonatúj kabátot. — Bár a fiatalember kabátjából semmi földi hatalom nem tudna vadonatujat varázsolni, a közönség mégis az árus pártjára áll.

— Igaz is. Ne potyázzon.

A kis kockák egyre jobban fogynak. Amint az érdeklődés lanyhul, az árus ismét szónokol:

— Nincs többé pecsét és folt!

És újra és újra bemutatja a gvorstisztító tudományát. Egy zergekalapos ur mindgyárt négyet vesz, de óvatosan megkérdi:

— Ez minden foltot kivesz?

— Minden foltot, — hangzik a válasz — kivéve azt a foltot, amely esetleg uraságod becsületén esett...

A D-terv

A BÉKE ORSZAGUTJA KÖNYVEKKEL VAN KIKÖVEZVE

Figyeljük csak meg, folyóiratoknak, napilapoknak alig van olyan könyvismertetésük, amelyben nem pacifista könyvet tárgyalnak. Könyv a háboru ellen — olyan gyakori, olyan jól megszokott, olyan mindennapi lett, amilyen 25 évvel ezelőtt a háborura uszító könyv volt. Akik a 25 évvel ezelőtti eseményeket a maiakkal akarják összehasonlítani, ne a politikusok nyilatkozatait, kormányférfiak kijelentéseit, diplomaták horoszkópjait mérjék össze. A politikusok, diplomaták és a hadvezérek éppen úgy beszélnek ma is, mint ahogy 25 évvel ezelőtt beszéltek s mint ahogy ezer évvel ezelőtt. A diplomaták éppen olyan hivatásszerűen jósolják a veszélyt, mint ahogy a szusterek csinálják a cipőt.

A diplomatának olyan eleme a konfliktus, mint a halnak a víz.

Mi szüksége van békében élő országnak diplomatára? Egészséges embernek — kuruzslóra?

A szavak menydörgése, a gesztusok fenyegetése mögött azonban egészen más élet sötétlik. A tömegek lelkén nem fog már a beléndek, szavak mérge s a fájdalmak tűzállóvá tették s megvédik a gyujtogató gyűlölet csóvái ellen. A könyvek lelke tökéletesen más, mint amilyen 25 évvel ezelőtt volt s nincs semmi, ami pontosabban, biztosabban, hüségesebben s nagyobb prófétai erővel adna számot arról, amit a néplélek követel, mint a könyvek. Negyedszázaddal ezelőtt minden könyv háboru után jajgatott. A francia irodalom termékei a gloire és revanche két máglyáját táplálták, a germán írók a germán faj viláгурalmi hivatottságát hirdették. Az olasz irodalom a határon tulra vezette a tekinteteket s megütötte a sacro egoismo véres szimfóniájának auftaktját. Angol politikusok Anglia viláгурalmi kötelezettségeit fejtegették s a várható világháboru gazdasági következményeit állították egymás mellé tetszetős rubrikákba.

Ha majd messzi perspektívából ítélkezni lehet a háboru valódi bűnösei fölött, az uszító sajtó nem kerülheti el a háboru földijézése bűnének lesujtó megbélyegzését.

S most nincs semmi, ami a tömegek akaratának, kívánásának, ítéletének gyökeresebb megváltozását bizonyítóbb erővel mutatná, mint a háboru ellen, a békéért harcoló könyvek áradata.

Az irodalom mindig a tömegelek tükre volt.

Az irodalomnak éppen ez a legjelentősebb szociális szerepe. Az irodalom a lelkek integrálója, az irodalom tárta az elnyomott jobbágyak elé az alakot, akinek szenvedésé-

ben, küzdelmében mindenki a maga és elnyomott társa szenvedésére és küzdelmére ismert. S a közös sorsnak, közös szenvedésnek és közös törekvésüknek fölismerése fejlesztette ki a társadalmi küzdelmek leghatékonyabb erejét: az osztályöntudatot. Minden elnyomott társadalmi osztály az irodalomtól kapott vigasztalást és serkentést.

S most, amikor a háborús politika, az imperiálista közszellem elnyomottjait vagyunk mindannyian, a könyvekből kapjuk a béke ígérését s a béke vigasztalását.

Ha ez a békevágy nem lenne tömegérzés s a békevágy kielégítése nem volna komoly tömegszükséglet, a pacifista irodalom nem virágozhatna ki ilyen soha nem látott bőséggel. Az írók nem irhatnak az olvasók millióinak akarata ellenére. Csodálatos kölcsönhatás és az olvasók és írók között. Az írók formálják ki az olvasók meggyőződését, adnak irányt gondolkodásuknak, de az olvasók falanxja parancsolja az íróknak, hogy mit írjon. A pacifista könyvek nem írók békevágyát, humanizmusát és megtisztult emberszeretetét bizonyítják, hanem az olvasók millióinak elszánt s törhetetlen békeakarátát.

Dézsnai Viktor és Gárdonyi István pompás könyve: A D-terv is a békéért harcol, — az ilyen könyvek a mi legjobb barátaink.

A diplomaták és politikusok elvesztik a könyvek mérhetetlen erejű hinterlandjának támogatását. A pacifista könyvek a béke közszellemét érlelik ki a háború hitetvesztett etikájának romjai helyébe.

g. ö.

Az aradi villanygyár hónapok óta éjjel-nappal folytatja a vezetékek átalakítási munkálatait. Amerikai tempóval folynak a munkálatok. A közönség nap-nap után csodálja, hogy a technika mai tökéletessége mellett milyen gyorsan végzik feladatukat a szakmukások százai, hogy mielőbb befejezhessék vállalt feladatukat. Az aszfalttörőgép órák alatt hosszú uccasort szánt fel, csupán újabb órák kellenek a kábelek lefektetéséhez is, — és már jelentkezik egy másik szorgalmas munkáscsoport, hogy rendet teremtsen és betemesse a feltúrt uccaburkolatot. Bámulatos teverszerűséggel folynak a munkálatok. **Mateescu Ștefan** vezérigazgató kitünő generálistábjá — **Butoescu Traján** ügyvezető igazgató, **Gheorghiu Ioan** inspektor, **Diósszilágyi Dezső** mérnök, **Ioviția Andrei** és **Sándor Iuliu** főtisztviselők — derekasan megállja a helyét. Valamennyien szakmai tudással, felkészülten, fáradhatatlanul végzik idegölő munkájukat. Ennek tulajdonítható, hogy ez a nagyarányú munkálat idejére elkészül. Egyelőre még nem tudjuk, hogy az áramátalakítás milyen előnyökkel fog járni, csak annyit tudunk, hogy egy csomó szorgalmas munkás hosszú időre kenyérhez jutott.

Meg kell tisztítani

ARAD ÉJSZAKÁJÁT AZOKTÓL A LEBUJOKTÓL, AHOL KIFOSSZAK ÉS MEGTÁMADJÁK A VENDÉGEKET

Néhány sorban megirták a napilapok, hogy egy kisebb lokálban az egyik vendéget először kifosztották, pénzét ellopták és azután össze-vissza verték. Szemtanuk állítása szerint aki csak ott volt a helyiségben,

tulajdonos, kasszirnő, kenyereslány, pincér, szolgálga, — az mind ütötte a szerencsétlen embert.

Ez az eset is élő bizonyítéka annak, hogy Arad éjszakai életét a legsürgősebben meg kell rendszabályozni és ezeket a bűntenyákat egyszer és mindenkorra el kell tüntetni a föld színéről. A hatóságok vezetői nem nézhetik tovább ölbe tett kezekkel azt, ami valósággal a belvárosi közönség szeme láttára történik. Nem szabad tűrniök, hogy a város szívében valóságos bűntenyák létezzenek.

Ezek a helyiségek kétes elemeknek, notórius bűnösöknek tanyái, ahol a bűn virágzik.

A tulajdonosok néhány „artistanót” szerződtetnek, akik még nem régen a dézsa mellett álmodoztak „szébb jövőről” vagy pedig a nyilvános helyek dzsungeljeiben árulták olcsó pénzért testüket. Ezek azután beugratiák a vendégeket, a legközönségesebb italokért méreg drága árakat számítanak fel és a cél:

kifosztani az ittas vendéget!

Számtalan panaszz hangzott már el az ilyen lokálok ellen. A legutóbbi idők eseményei azonban megállást parancsolnak és egy percig sem várathat már tovább magára a legenergiikusabb hatósági intézkedés:

irgalom nélkül be kell zárni ezeket a bűntenyákat!

Nincs szüksége Aradnak ilyen helviségekre. Nincs szükségünk ilyen varietéokra, ahol fantasztikus árakat számítanak fel minden italért és ételért. Nincs szükségünk az ilyen „artistanókre”, akik mindenféle betegségek a teriesztői.

A legerélyesebb hatósági intézkedésnek kell véget vetni ezeknek az állapotoknak, irgalom nélkül be kell ezeket a helyiségeket zárni, a benne alkalmazott „artistanóket” rendőri felügyelet alá kell helyezni, a beteget kórházba kell utalni, akik idegen illetőségűek, mint a közérkölcse és a közegészségre ártalmas idegeneket illetőségi helyükre kell toloncolni.

Számos olyan kisebb vendéglő, kocsma tart nyitva ma Aradon, — különösen az állomás környékén — amelyeknek tulajdonosai több női alkalmazottat tartanak, kiket aztán prostitúcióra kényszerítenek. A rendőrség kötelessége, ezekben a helyiségekben sűrűbben a legszigorubb razziát

tartani, kimerületlen ellenőrzést, gyakorolni és azokat a helyiségeket, amelyek mellette a prostitúciónak, rövid úton, azonnal bezáratni és intézkedni a tulajdonosok italmerési engedélyének bevonásáért.

A rendőrkövészet igazságszolgáltatásához, pártatlanságához fordulunk és kérjük, könyörtelenül csapjon szét Arad éjszakai dzsungeljében.

Jöjjetek, csak egy félórára jöjjetek velünk...

Ti iróasztal mellett, munka a haszna. De még ez sem mányzó hatalmasságok, akik sikerül. A fogyasztó egy lejt adóbehajtásra utasítjátok közegetek, villanygyárdirektorok, bankvezérek, polgármesterek és betegségélyző főnökök, igen ti, mindnyájan, gyertek velem egy detailista üzletébe és figyeljétek meg velem együtt az üzletmenetet.

Figyeljétek meg azt a pillanatot mikor a tultermelét a fogyasztási krízissel találkozik.

Nem megyünk a „halott” üzletek egyikébe, ahová óraszámra se nyitja be a vevő az ajtót. Nem. Egy ugynevezett jól menő, bevezetett, komoly boltba ülünk be egy félórára. Vevők jönnek, sorban, sokan. Félóra alatt negyvenötven munkás- és parasztasszony fordul meg az üzletben. Igazán megfordul. Ahogy jönnek, ki is mennek szépen. De előbb lerakatják maguk elé a pulatok áruháalmazát, válogatnak, alkuszna, beszélgetnek és bírálják, mindent csinálnak, csak épen hogy nem vásárolnak. A legminimálisabb árdifferencia miatt is otthagyják az árut. A kereskedő sokszor csak egy lejjel kér többet, mint amennyit a „vevő” kínál, de azt sem kapja meg. Pedig épen az az egy lej vol-

na a haszna. De még ez sem sikerül. A fogyasztó egy lejt sem gönnöl a kereskedőnek. A vége egyformán az, hogy a „vevő” elmegy, ahogy jött és nem vesz semmit. Nem vesz, mert pénze nincs.

A paraszt képtelen eladni a gabonáját a minimált áron!

A kereskedő és személyzete pedig dolgozik, beszél, leszedi az árut, kínálja, dicséri, vért és tüdőt izzad, visszateszi megint a portékát és ha megfeszül, akkor sem tud eladni semmit. Illetőleg áron nem.

Kinős végignézni ezt az „üzletmenetet”. Az ember sirni szeretne. Vagy nevetni azon, hogy ezt nevezik közvetítő kereskedelemnek?

Ez fáj valakinek? Ezt irigyelik?

Ebből az üzletből kell adót, házbért, betegségélyzőt, személyzetet, világítást és fűtést fizetni és valahogyan megélni is belőle? **Lehetetlen.**

Ti hatalmasságok, akik előtt most lepergettük egy forgalmas üzlet félórájának filmjét, jól jegyezzétek meg, amit láttatok. És jusson eszetekbe az általunk számtalanszor hangoztatott jelszó: **Levegőt az adósnak!**

Mindenkinél le kell szállani a lóról...

le kell szállani a lóról...

Itt nem használ a prokátoroskodás és nem használ a köntörfalazás. Az általános drágaság, a borsós élelmiszerárak, a drága ruházati cikkek, faárak, nyomasztó taxák és adók magas lováról mindenkinél le kell szállani.

Az egyénnek éppen úgy, mint az államnak, a „kicsinybeni“ árusítónak éppen úgy, mint a „nagybaninak“. Az ok egyszerű és világos.

Azért kell az olcsóbbodásnak megindulnia, mert máskülönben képtelen az áru ráakadni a fogyasztóra.

Lélektanilag tökéletesen megértjük, hogy ez a leszállás senkinek sincs inyére. Mindenki huzódik tőle, mert azt hiszi, hogy ha leszáll a magasságból, megüti magát. Holott szó sincs róla. Semmi kétség nem fér ahoz, hogy az átmeneti idő letelte után egy biztosabb és jobban megalapozott talajon fogja a lábát megvethetni. Az olcsóbbodás hullámvetését ugyanis még a legegyszerűbb ember is szabadszemmel kísérheti.

Tegyük fel, hogy a gyáros leszállítja a portékája árát. Ezt a lökést átveszi a nagykereskedő és tovább adja a kiskereskedőnek. Ez közvetíti a fogyasztóhoz.

Az olcsóbbodás híre olyan rétegekben is felébred a vásárlási vágy, amelyek eddig el voltak vágva a vásárlás lehetőségétől.

A nagyobb kereslet fellendülést idéz elő, a kiskereskedő üzletébe élet költözik, újabb és újabb megrendelést küld a nagyhoz és ez viszont a gyárhoz.

Ez a folyamat természetesen nem maradhat izolálva. Ha a háztulajdonosok leszállítják a bért, akkor nem csak a kiadatlan üzletekre akad gazda — hanem ezzel megnyomják az olcsóbbodás hullámát. Az iparos, akinek nem kell tulmagas műhelybért fizetni, olcsóbban dolgozhat.

Az állam meg éppenséggel nagyot lendíthet a hullámgyűrűn. Ha a bürokrácia lefaragásával az adókat, vámokat és taxákat leszállítja, egyenesen „lejebb és lejebb“ kényszeríti a gyárost, a vállalkozót, az iparost és kereskedőt és lehetővé teszi számukra, hogy felfokozott forgalmuk nyomán bővebben adózzanak. Az a társadalom, amelyben **mindenki** leszállt a lóról, olyan életrevaló, hogy ezt a sok munkaerőt ada tudja állítani a kerekei mellé.

Tehát még egyszer és még százszor: — le a lóról!

— MINDEN CIKKÉRT AZ IRÓJA FELEL. Az „Ország-Világ“ hasábjain helyet talál minden közérdekű esemény. Belső és külső munkatársaink mindenről az igazat és csak az igazat írják. — Nem igazat írni nem szabad.

Felicia halálára

Friss sirhant domborodik az aradi Felső-temetőben. A társadalom részvétének piros rózsából koszorubafont őszinte megnyilatkozásai állítottak ideiglenes emléket **Trimbiționi** Felicia sirhantja fölé. Talán még napokig vagy hetekig beszélnek majd az emberek **Trimbiționi** Felicia szörnyű tragédiájáról és közben az élet folyik tovább a maga nyugtalan, határozatlan medrében. Ismert és ismeretlen szenvedélyeket érlel ki az emberi lélek, amely ideges nyugtalansággal, bizonytalanul tekint a jövő felé.

A mai ember végtelen könnyelműségében és felületességében nem igen gondol arra, hogy **Trimbiționi** Felicia szomorú tragédiáját nem lehet individualis emberi tragédiának tekinteni, hiszen ez a kiérettség előtt álló briliáns csiszoltágu emberpéldány egy olyan kornak az áldozata lett, amely fennhangon hirdeti, hogy a vakmerőség a léleknek egy olyan adottsága, amely úgy ahogy biztosítja az emberek érvényesülését az életben. Mivel magyarázható különben az emberi fizikum mesterséges kiművelésének lelki aberációkkal telt folyamata? Mivel magyarázható, hogy a sportarénákban összegyűlt dühöngő embertömegek önmagukból kivetkőzve késhegyig menő harcot folytatnak valamelyik sportszférért.

Szegény Felicia! Ennek az ellentmondásokban gazdag kornak egyik hőseként szállt ilyen korán a sirba. Villámgyorsan cikkázott át agyán az elhatározás, olyan villámgyorsan, amilyen rátermettséggel és beretvaélességgel szokott reagálni agyveleje a tanárnő kérdéseire. Olyan nobilitással helyezte önmagát életveszedelembe, mint amilyen nobilitással megszorulva az ő villámgyors cselekvőképességére és hallatlanul jó szívére bízták magukat. Feliciának eddig minden sikerült, amit vakmerőséggel igyekezett megoldani.

Egyszer nem sikerült szegénynek valami és ez végzetes volt . . .

Az érett megfontoltság szerény tógájában lézengő kikapott emberek hiába könnyezik meg ennek a kis hősnek a szomorú tragédiáját, hiába harsogják a sportarénákban tomboló tömeg felé, hogy térjen vissza az észszerűséghez, ez a generáció, amely most tartja premierjét az élet gyakorlati színpadán, süketen és vakon halad a maga útján.

Trimbiționi Felicia tragédiáját betemeti a sir, a társadalom virágos kegyeletmegnyilvánulása napok alatt eltűnik és csak azoknak sajtó fájdalomja marad meg, akik számára a „kis Felicia” maga volt a beteljesedett élet.

Mert olyan volt ez a tragikus sorsu kisleány, mint az igaz emberi élet tökéletes ígérete.

Tolnai, az ujságkirály, a Lipótmezőre vitette a fiát, aki táncosnőt akart feleségül venni

Néhány hónappal ezelőtt mindössze néhány sorban beszámoltak a budapesti lapok, hogy

Tolnai Simon, a milliomos ujságkirály az egri irgalmasok kórházának zárt osztályán helyezte el fiát, aki egy táncosnőt akart elvenni.

Tolnai Simon a legnagyobb magyar képeslap-konzern tulajdonosa, a **Tolnai Világlapja**, a **Déliab**, és a **Párisi Divat** kiadója. Vagyonát 8—10 millió pengőre becsülik.

— Hogyan lehet ujságból ennyi pénzt szerezni? — kérdezheti a sajtóviszonyokban csak valamennyire is jártas ember.

Ugy, hogy Tolnai Simon csak „**másodközlésre**“ vásárol.

Csak olyan cikket, verset, riportot, vagy fényképet vesz meg, ami már máshol is megjelent. Ugy gondolkodik, hogy ami máshol megütötte a mértéket, az neki is jó lesz. És fizet ezekért a cikkekért 2—5 kemény pengőket.

Még senki sem hallotta, hogy a Ritzben a szigeten, vagy Tarjánánál vacsorázott volna. Nem huzatja a nőit Berkes Bélával. Olyan szerény és takarékos a magánéletben is, mint a lapkiadásban.

Ha egy kolerajárvány kipusztítaná az összes magyar tollforgatókat, Tolnai akkor sem jönne zavarba. Annyi két-pengős novellát, egypengős verset halmozott fel a Dohányuccai ujságház raktáraiban, hogy husz évig megjelentetheti a lapját.

A fia, József, már elmúlt 40 esztendő, benőhetett a fejéülága. Világotjárt ember, éveket töltött külföldön és az a szent meggyőződése, hogy az ember a pénzt nem viszi magával a sirba, azt még a földön kell kiélievzeni.

Az öreg Tolnai nem osztotta ezt az elvet. Nem is finanszirozta a Józsi fiut, sok keserves napot élt át.

Mindez megváltozott, amikor Tolnainé meghalt.

Tolnai Józsefre több, mint egy millió anyai örökség maradt.

A meglett, nagykoru férfi ekkor közölte apjával, hogy anyai örökségét annál is inkább és mielőbb át akarja venni, mert családalapításra gondol.

A fiatal Tolnait tíz év óta gyengéd szálak fűzték egy fess, magas, szőke táncosnőhöz. Szvithartját **Korányi Györgyinek** hívták, legutóbb a Moulin Rougeban lépett fel.

Az ujságkirály szörnyen megdöbbsent ettől a közléstől.

Meszalliansz az ő családjában!

Rossz rá gondolni is!

Hercegek, grófok, bárók megtehetik, hogy bevesznek a családjába holmi jött-ment művész-népséget, de egy szuverén uralkodó ezt igazán nem engedheti.

A Józsi fiú azonban makacsul és következetesen kitartott szándéka mellett. Az apja nem bírta lebeszélni.

A múlt év őszén **Tolnai Simon** kirándult a fiával Lilla-füredre. A szállodában aludtak és másnap délelőtt autótúra mentek.

A gépkocsi Egerben állott meg egy nagy, sárga ház előtt.

A kapu mögött kórházi szolgák várták kényszerzubbonyal Tolnai Józsefet.

Györgyike, a táncosnő, hetekig hirt sem hallott róla. A család részéről ugyanis azt terjesztették, hogy a Józsi Svájcba utazott, ott megbetegedett, kórházba vitték.

Mivel azonban Pesten semmi sem maradhat titokban, végre kiderült, hogy **Tolnai József** az egri kórház zárt osztályán, az idegklinikán, rácsok mögött van.

A táncosnő pénz nélkül, egyedül mit sem tehetett.

Tolnai Simon pedig gondoskodott arról, hogy a fia ne kerülhessen ki a kórházból.

Egy egri orvos szakvéleménye alapján a budapesti törvénytől fiának gondnokság alá való helyezését kérte.

A sárga ház rabja regénybeillő küzdelmet folytatott ki szabadulásáért.

Levelet nem kaphatott, nem is írhatott. egyetlen kedvezménye az volt, hogy elmehetett az egri moziba — egy ápoló kíséretében. Az ápoló arra vigyágot, hogy a beteg senkivel se érintkezhessek.

Egy ilyen sétáján bedobott észrevétlenül egy papirdarabot a postaládába. Boríték és bélyeg nélkül, Korányi Györgyike címére.

Szerencséje volt: a posta kiközvetítette üzenetét.

A levélben leírta kálváriáját, arra kérte szerelmét: **fo-gadjon ügyvédet, aki megfelebbezza a gondnokság alá való helyezést és eszközölje ki szabadulását.**

A táncosnő ügyvédjé elutazott Egerbe, elment a kórházba, hogy Tolnai Józseffel beszélhessen.

Az orvosok azonban **Tolnai Simon** határozott tilalmára való hivatkozással nem engedték ezt meg. Sőt, amikor kiderült a levélcsempészés, többé moziba sem mehetett a „beteg“.

Az ügyvéd nem hagyta magát. A pesti árvaszékhez fordult: kötelezze a kórházat arra, hogy ügyfelével beszélhessen és tőle meghatalmazást kaphasson.

Az árvaszék ezt 41209—5—1938. számú végzéssel el is rendelte. De a végzés csak írott malaszt volt. Mert az ügyvéd ekkor sem tehetette be a lábát a kórházba.

Egészen fantasztikus ötletekhez kellett folyamodnia. Egy magán-detektívot fogadott fel, aki becémpélté magát a kórházba és ott meghatalmazást iratott alá **Tolnai Józseffel**.

A meghatalmazás alapján az ügyvéd a táblától a gondnokság alá való helyezését feloldását, felének hites szakértőkkel való megvizsgálását és az Igazságügyi Orvosi Tanács szakvéleményének meghallgatását kérte. Ugyanekkor **Tolnai József** nevében személyes szabadság megsértése címén bűnvádi feljelentést is tett a főkapitányságon.

A tábla november 4-ére tűzte ki a tárgyalást a gondnokság alól való feloldás ügyében.

Amikor **Tolnai Simon** megkapta az idézést és megtudta, hogy a fiának ezuttal ügyvédi meghatalmazást sikerült ki-csempéznie, radikális eszközöz folyamodott és

a makrancos vőlegényt elszállíttatta Egerből az élőhalot-tak birodalmába: a Lipótmezőre.

Ott kell most bevárnia a novembert a sok hányattatáson átment embernek — ha ugyan addig meg nem bolondul a bolondok házában.

Aradváros új főorvosa, Coțioiu Romuald dr. — mint megirtuk — nagy energiával fogott hozzá a hatáskörébe utalt közegészségügyi problémák megoldásához. Az ügyosztályhoz tartozó kerületi orvosokkal állandóan végigra-zizálja az egészségügyi szempontból ellenőrzés alá tartozó helyiségeket. Dicséretes ambícióval kontrollálja különösen az étel-miszerüzemeket, — fűszerüzleteket, kávéházakat, éttermeket, cukrászdákat, bodegákat, kocsmákat, szállodákat és, mint legutóbbi számunkban jeleztük, programjába vette a kiadott butorozott szobák és tömegszállások fel-ülvizsgálását is. Nem feledkezett meg programjában a prostituáltak tanyáiról sem, nem utolsó sorban a fürdőként nyilvántartott lebujoékról. Erdély nagyobb városai közül Aradon volt mindig a legtöbb panasz ugy a külvárosi, mint a belvárosi étel-miszerüzemek ellen. Itt árulták a legtöbb hamisított étel-miszert és itt volt mindig baj a mérlegekkel. Aradváros agilis főorvosa most személyesen járja végig ezeket az üzemeket és üzleteket, kisebb és nagyobb vállalatokat, hogy a legaprólékosabban felülvizsgálja, — egészségügyi szempontból megfelelnek-e a törvényben előirt követelményeknek. **Coțioiu Romuald dr.** a legnagyobb jóindulattal figyelmezteti az érdekelteket a helyszíni vizsgálat során tapasztalt fogyatékoságokra és arra, hogy a törvény igen szigorúan bünteti a hanyagságot, lelkiismeretlenséget és elő-vigyázatlanságot.

— **KÖZÉRDEKŰ CIKKEKET** az ország minden részéből bárki beküldhet az „Ország-Világ“ szerkesztőségéhez.

Elég volt Annuskából!

Vig József volt színházi sugó véresen komoly ügyben látogatja meg a nagyérdemű közönséget. Foglalkozásával össze nem egyeztethető határozott hangon közli, hogy jótékony célú előadást rendez. Műsorra tüzi saját szerzeményét, az „Annuska” című színművet, mely szabályszerűen három felvonásból áll, tehát, hogy úgy mondjuk, tetőtől talpig egy tip-top színpadi alkotás és ezenkívül a szereplők valamenynyien állástalan, nyomorgó színészek. A hangzatos előjáték után Vig ur utánozhatatlan komoly pózzal átnyújt egy tiszteletjegyet, mely szövegezésében így szól:

TISZTELETJEGY

a színházi sugó jótékony célú szerzői estjére. Színre kerül

ANNUSKA

saját szerzeményű színmű 3 felvonásban, az állástalan színészek közreműködésével.

Az előadás összjövédelme a szerző felsegélyezésére fordítatik.

Szíves pártfogást kér

a szerző.

Mondanunk sem kell, hogy a tiszteletjegynek mindenütt örült nagy sikere van. Megnyílnak a szívek, megnyílnak a zsebek és a szerző mindent beinkasszál, amit felajánlanak. Husz leitől felfelé, — katonák és gyerekek a felét fizetik.

Erdély minden részében várják tiszteletjegyesek „Annuska” premierjét. Egyelőre azonban még nem lehet tudni, hogy a szerző melyik várost fogja boldogítani a bemutatásával. Lehet, hogy ezt sorshuzás fogja eldönteni, mi azonban élünk a gyanuperrel, hogy a premier bizonytalan időre ezidén is elmarad.

Évek óta hiába várnak a tiszteletjegyesek az önsegélyző színmű premierjére. Vig Jóska egy betűt sem ad Annuskából, — viszont egy falat kenyeret sem ad az állástalan, nyomorgó színészeknek abból a tekintélyes összéből, amit évek hosszú sora óta kipumpol a jóhiszemű közönségből.

Annuska évek óta eltartja Vig Jóskát, — akinek több a napi kávéházi cechje, mint az állástalan színészeknek egy heti szükséglete.

Elég volt Annuskából! Annuska ma már egy csunya, vén portéka, — lejárta magát, — ingyen sem kell!

Kedves Vig Jóska, — átvesszük a szerepét és megsugjuk, hogy a közönség már unja Annuskát. Valami újabbat, — Vig Jóska, — egy színpadi szerzőtől több leleményességet várunk!

— AZ ELIT PARFUMERIA dusan felszerelt raktárával felkészülten várja az iskolaszegont. A legmodernebb és legkitünőbb testápolási kellékek tömege sorakozik egymás mellett az izléses üzlet pultjain, hogy rendelkezésére álljon olcsó árakkal és figyelmes kiszolgálással a gondos szülőknek.

Füzdőlevél a férfinak

... és végre, Péter megérkeztem, igaz, — zuhogó esőben. A kicsomagolásnál mindjárt rád kellett gondolnom. A ruhám csupa gyűrődés, hogy te még mindig nem tudsz egy ruhát félig-meddig rendesen összehajtani... A kis üveg francia parfóm — igaz, én tettem a fehérnemű közé — teljesen kiömlött és alapos foltokat hagyott maga után! Erre is figyelmeztethetnél volna engem, ha már segítettél csomagolni. Ne mondd, kérlek, hogy — ez a hála, hisz elvégre természetes, hogy a mai férfiakra mindenhez kell érteni.

A strandon sok ismerőst láttam. Viktort is itt láttam. A barátodim már felismerhetetlenül barnára sültek, bár, hidd el, a négerek kissé rikitónak találnák, ilyen tulpiros szájjal és ennyire tarka-barka öltözetben mutogatni magukat. A színes, bő strandpizsamákban a fantázia alaposan kiélheti magát. Ne gondold, hogy az irigység beszél belőlem, bár azt hiszem, drágám, hogy a strand-garderóbom összeállításánál nagyon szegény voltam. Hogy képzelted te el, hogy fürdőtrikó és köppenynél elég felöltözött az ember?

Hogy némi fogalmad legyen, ha délelőtt a pizsamát végigsétáltatom, végre még is csak a vízbe kell mennem, tehát az első számú trikó. Uszás után, míg a nedves trikó megszárad, a másikba bujok... Tehát vettem magamnak itt egy gyönyörű fehéret, no egész olcsó volt, alkalmi vétel, persze. Tudom, most mivel jössz; hogyha „ocassio“, én mindent megvásárolok, azt is, ami nem kelí; dehát az ilyen alkalomnak igazán nem állhat ellent egy takarékos asszony.

Hja, hol is hagytam el? Szóval a második trikó felett okvetlenül kellett egy kis rövid frottirkabát és egy ujjatlan pizsama a pimponghoz, mert a másik pizsamám bő ujja zavart a játékban. Szóval újabb kiadás. Ne neheztelj, drágám, még csak néhány apróságot vettem; fürdőtáskát, felállítható ponyvát, egy miniatűr napernyőt (nahát, hogy az milyen édes!), két amerikai csontkeretes, különböző színű szemüvegeket, csupa nélkülözhetetlen dolgok! Mindezeket a Kiss doktor szöke feleségénél is láttam, bár én nem utánosok, Isten ments! Tudod, annál, akiről mindig azt hittük, hogy válófélben van az urától, mert folyton együtt látni őket és nagyon szeretik egymást... Ne gyere most nekem azzal, hogy a Kiss doktor háromszor annyit keres, mint te és a felesége több luxust fejthet ki a ruháiban, mint én. Éppen az a szenzációs a dologban, hogy te kevesebbet keresel és én mégis lépést tudok tartani vele. Nem vagy büszke a te ügyes

kis feleségedre? Mi is győzzük, csak neked egy kissé takarékoskodni kell most otthon!

Látod, Péter, a Marit igazán elküldhetnéd, neked egyedül nincs szükségöd szabácsnőre! Takarítani, a lakást rendeltetni, no és elgőt pangolni, tudsz te egyedül is... sőt, nédd el nekem, ha tornázás helyett kétszer egy héten a parkettet kissé felkefeled, nagyszerűen tenne neked. Ugyis mindig fogyni akarsz, drágám... A fődolog, megspórolod a lányt, hiszen elég kiadásunk van!

Szóval, Péter, itt hallatlanul kellemes és szép, csak kár, hogy te nem lehetsz itt. Bár nem szép tőled, hogy ha már te nem jöhettél el, legalább egy kedves társaságról nem gondoskodtál számomra. Viktor nem érdekel. A barátnőim, Istenem, azok mással vannak elfoglalva.

Hogy megbüntesselek, elmondom, hogy nyomban megérkezésem után megismerkedtem egy fiatalemberrel, aki megszólított és mindjárt a gyöngyöm után kapott... No, ne légy mindjárt féltékeny: ez a fiatalember — kétéves volt! De ha egy ilyen kis ember volna a társaságomban, talán kevésbé érdekelnék a felnőttek...

Ha van időd meglátogatni, nagyon fogok örülni, de egy napra, drágám, nem érdemes, tudod, mennyibe kerül az utazás! Ha mégis lejönnél, okvetlen sürgönyözz; — hogy előre örülhessek neked!...

Legközelebb bővebben, addig is ölel hü feleséged

Herta.

Utóirat. Fő a takarékos beosztás, Péter! És nehogy elefejtsem, küldj mielőbb a különböző kiadások fedezésére még némi pénzt, az összeget rád bízom, te drága, kedves, okos, fiu te!...

A város vezetősége és a Bitumen-cég között konfliktus keletkezett. A Bitumen-cég szerződésileg vállalta az utcák aszfaltozását és az aszfalt karbantartását. A Bitumen-cégnek most egy esedékes követelése van a várostól, de a város nem hajlandó fizetni, mert a munkálatok átvételénél megállapítást nyert, hogy silány anyagból felületes munkát végzett a vállalkozó cég. Szakemberek véleménye szerint a Bitumen-cég által végzett munkálatokon színvonalsüllyedés tapasztalható, sűrű repedések és gödrök láthatók, melyek nem csak esztétikai, hanem higiéniai szempontból is alaposan és jogosan kifogásolhatók. A Bitumen-cégnek van ugyan némi biztosítéka a városnál, ez az összeg azonban nem fedi a szükséges javítási munkálatok költségeit s ezért okkal nem hajlandó kifizetni a város a Bitumen-cég esedékes követelését. A város különben már évek óta kifogásolja a Bitumen-cég munkálatait. — időszerű volna tehát, ha körülnézne az országban, — hátha akad más vállalat, mely lelkiismeretesebben vállalná a polgárság verejtékesen kiizzadt garasaiért a kötelezettségeket.

Amiről beszélnek és amiről hallgatnak

— Végre! Végre mégis csak sor kerül az aradi mozgószínházak tűzbiztonsági szempontból való komoly és sógor-ság-komaságra való tekintetnélküli felülvizsgálására! Régi vágya ez városunk közönségének. Évek hosszú sora óta nehezedik szórakozási kedvére az a tudat, hogy a magánmozik nem nyújtják tűz esetén azt a biztonságérzetet, mely garantálná az akadály nélküli, tumultusmentes távozást az épületből. Pánik esetén szinte elképzelhetetlen, hogy bárki is épen lekerülhet az Uránia-mozi emeleti részéről, mint ahogy egymás hegyén-hátán buktak le két év előtt a Select-mozi emeletéről, amikor történetesen valaki tréfából tüzet kiáltott. Alig akadt valaki, aki kisebb-nagyobb sérülést ne szenvedett volna. Ez a rossz tréfa volt az oka, hogy a közönség messze elkerülte ezt a mozit, — híret terjesztették, hogy életveszélyes! Mondanunk sem kell, hogy ezen az állapoton a firmaváltozás sem segít. A város vezetősége most erélyes intézkedéssel szándékozik megszüntetni ezt a veszélyes állapotot. Tudomásunk szerint már utasítást adott úgy a főmérnöki, mint a főorvosi hivatalnak, valamint a városi tűzoltóság parancsnokságának, hogy sürgősen vizsgálják felül a mozik tűzbiztonságát és közérdekből rendeljék el a haladéktalan tennivalókat.

— A rend és a nyugalom korszaka köszöntött az ország lakosságára. Elhivatott szakemberek, puritán főtisztviselők csiszolják az ország minden részében az anomáliákat. Az államháztartás minden vonatkozásában meglátszik, hogy arravaló, korrekt, erélyes kezek intézik az ország sorsát. A kormányzat könyörtelen és kiméretlen eréllyel üldözi és törli le a visszaéléseket. A hivatalokban ülő köztisztviselők ma már mindenütt jó példát látnak maguk előtt s nem kétséges, hogy ez az egészséges állapot lassan, de annál bizonyosabban felszivódik állami adminisztrációnk szervezetébe. Ezzel a szerencsés átalakulási folyamattal elérkezett a denunciaciók korszaka is. Tény, igen sok esetben beigazolódott, hogy nem voltak alaptalanok a feljelentések. — Sikertült számos esetben olyan visszaéléseket leleplezni, amilyenekről álmodni sem mertünk volna. De... akad a denunciaciók között sok olyan is, akit politikai vagy személyi bosszu vezet. Ezek felelőtlenül, lelkiismeretlenül belegázolnak intakt emberek becsületébe, nem törődve azzal, hogy minősíthetetlen aljasságukkal mérhetetlen és kiszámíthatatlan kezemertlen séget és bajt idéznek elő. Drákói törvényekkel kell üldözni

ezeket a gyilkos méregkeverőket, akiknek épp úgy nincs és nem lehet helyük a tisztességes társadalomban, mint konkolynak a tiszta buzában.

— Az álhíriapírók és álakvizitőrök megkezdték nyárutói offenzívájukat a közönség zsebe ellen. Több helyről tudomásunkra jutott, hogy hamis bélyegzővel és hamis nyugtákkal felszerelt szélhámósok keresik fel olvasóinkat és megdöbbenő merészséggel inkasszálnak. Felhívjuk tehát a közönség figyelmét, ne üljön fel az ilyen sajtóbrigantüknak. Lapunk mindig megőrizte komolyságát és súlyt helyeztünk arra, hogy úgy kiadóhivatali, mint szerkesztőségi részen átrostált, hivatásukat megbecsülő alkalmazottakat tartunk, akik nem élnek vissza a beléjük helyezett bizalommal. Ugy olvasóink, mint a saját érdekünkben felkérünk mindenkit, hogy adott esetben kiméletlenül lépjenek fel a vakmerő szélhámósokkal szemben s értesítsék kiadóhivatalunkat, hogy megtehessek a kellő óvintézkedéseket.

— A jelenlegi kormányzat, mint ismeretes, nagy súlyt helyez az idegenforgalom emelésére. Ez a szép kilátásokkal kecsegtető program természetesen nagy gondot igénylő propagandával jár. Ennek a propagandának egyedüli célkitűzése az lehet, hogy az ország különböző helyein megforduló idegenek a legkellemesebb impressziókkal távozzanak országunkból és személyes propagandájukkal lehetővé tegyék, hogy legközelebb már egyik-másik ismerősük is ellátogasson hozzánk. A propaganda igen nagy áldozatot, hozzáértést és kitartást igényel. Mindennél fontosabb az utak rendbehozatala és állandó karbantartása. Ezek a munkálatok már folyamatban vannak. Ez azonban még nem elég, — a külföldről hozzánk érkező idegenek a jó utakat természetesen találják, — mert rossz utak ma már nyugaton sehol sincsenek. Természeti szépségeink mellé figyelmességet, tisztaságot, őszinte istenhozottat tálaljunk fel idegeneinknek. Érezzék jól magukat nálunk, hogy máskor is eljöjjenek. — Fürdőhelyeink elhanyagoltak, primitívek. Támogasson az állam mindenkit, aki ezeken a gyönyörű helyeken idegenforgalmi intézményeket akar építeni. Igen, lehetővé kell tenni, hogy gyönyörű üdülőhelyeinken magánosok előnyös feltételek mellett építkezhessenek. Mintaszerű szállodákról, penziókról, éttermekről, kávéházakról kell gondoskodni s mindenütt képzett, megfelelő személyzet kell, hogy rendelkezésére álljon a vendégeknek. Tisztelet a kivételnek, — de szegény, hogy nálunk — különösen vidéken — milyen szállodák várják az idegeneket! Ócska butorok a szobákban, ahány darab, anynyi féle, — toldott-foldott ágyneműk és a komfortnak minden hiánya. Kiméletlen nagytakarítást rendezzenek az illetékes hatóságok az idegenforgalom érdekében és nem fog elmaradni ennek a gyümölcse.

A KÖNYVKIADÓK ÉS KÖNYVKERESKEDŐK HIRDETÉSEI KÜLÖNLEGES DIJSZABÁS ALÁ ESNEK.

Névváltozások háromszori közléssel	400
Ipari cégek egyoldalas hirdetései	15.000
Kereskedelmi hirdetések, egy oldal terjedelemben	15.000
Pénzügyi közlemények és biztosítási hirdetések egy oldal terjedelemben	20.000

Ujságok, könyvek, roportok hirdetései a dupla tarifa alapján történnek. Tíz sornál kisebb hirdetések tíz soros hirdetéseknek számítanak. Az újsápi számokban leadott hirdetések és közlemények után 25% felár számítandó. Minden hirdetés, amely a hirdetési oldalon jelenik meg, azonban a rendes apróhirdetésnél nagyobb terjedelemben, 25%-os felárral jelenhetik meg.

Apróhirdetési felár szavanként: Alláskeresők: 1, alkalmazottat keresők: 2, eladások: 3, ingatlaneladás és bérlet: 3, bérbeadások: 3, szállodák, penziók: 3, hivatalbéli és kereskedelmi hirdetések: 3, elveszett és eltűnt tárgyak hirdetése: 1, fürdő és gyógyhelyhirdetések: 1, oktatásügyi hirdetések, levelezésrovat: 5 lei.

Árlejtései hirdetmények: amelyekben a hirdetett tárgy értéke 50.000 leitől 500.000-ig szavanként 2.50

500.000-tól 1 millióig 3.—

1 milliótól felfelé 4.—

Minden más árlejtési hirdetmény szavanként 10.—

A lap jobboldalán megjelenő hirdetéseknel a fenti árakhoz 10% felár számítandó. Bármely hirdetés, melynek különleges az elhelyezése, speciális tarifa alá esik. — Kivétel nélkül, minden — egyszer vagy többször feladott — hirdetés előre fizetendő. Hirdetések beküldhetők közvetlenül lapunk kiadóhivatalához, feladhatók a sajtó és propagandaügyi minisztérium hirdetési igazgatósága útján, vagy a hivatalosan elismert hirdetési irodákon keresztül.

ARDEALI SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: ARAD,
 Bulevardul Regele Ferdinand 19. Telefon: 15—25.
 Szerkesztőségi órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 4—6-ig.
 Nyomda: „Phönix“, Arad, Piața Plevnei 2. Telefon: 16—39.

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbizottak vannak feljogosítva!

Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha laptársaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkirőink megnevezésével!

APRÓ HIRDETÉSEK

BÉLYEGZŐKEI olcsón, jól és azonnal készít **Stampa** bélyegzőgyár, Arad, Str. Eminescu 12.

A JÓ SZULÓ nem halasztja az utolsó pillanatra bevásárlásait! Gondoskodik idejében gyermekének cipő- és divatváltásokról. Mindent megtalál az **APPONYI TESTVÉREK** cipő- és férfidivatáruházban, a városházával szemben.

WEISZ ISTVANNÉ angol-francia női szabósága őszi divatújtonságokkal már most rendelkezésére áll hölgyeinknek. Egyetlen próba mindenkinek meggyőző arról, hogy kifogástalan, minden igényt kielégítő kiszolgálásban részesül. Str. Eminescu 15.

CSAK AZ ÁRAK OLCSÓK minőségeink változatlanul jók! **Goldstein Lajos** divatáruháza mélyen leszállított áron nagy választékot nyújt kosztüm és kabátújtonságokban, selyem és mosóáruban. Str. Bratianu 2.

A BÉLYEGGYŰJTŐ ifjúság figyelmét felhívjuk a **Cultura** könyv- és papirkereskedés duosan felszerelt szakkellékraktárára. Albumok, katalógusok, berakókönyvek, cserefüzetek, csipeszek, vízjelkeresők stb. nagy választékban.

A közegészségügyi hadjárat kapcsolatban, — olcsó gőz- és kádfürdő a Simayban.

Ilica György. Ortopéd és luddalpu cipőket orvosi előírás szerint szakszerűen, luxus cipőket legújabb model szerint a legjobb anyagból készíti. Arad, Str. V. Goldiş No. 1.

MINI A HARANG NYELV NÉLKÜL, — olyan a gyáros, vállalkozó, kereskedő, iparos reklám nélkül. Új vevőket ma már csak szabadtéri reklám által szerezhet, mert bármilyen jó árut tart vagy készít, nem tudja értékesíteni, ha nem propagálja. AZ ORSZÁGVILÁG „AGGE” REKLAM-OSZTÁLYA elősegíti igyekezetét és készséggel bocsátja rendelkezésére tapasztalatait. Tegyen kísérletet! Bulv. Reg. Ferdinand 19. Tel. 15—25.

Egyenruha-szövetek a legnagyobb választékban, a legjobb minőségben és a legolcsóbb árban **I. Schutz** posztóáruházban.

Weisz István uriszabóság. Kifogástalan szabás, állandó szövetkülönlegességek és szolid árak. Arad, Str. Eminescu 15.

Arad legolcsóbb bevásárlási forrása a Színházi Versenybazar. Piata Avram Iancu.

Menyasszonyi és alkalmi csokrokat, élő- műkoszorúkat leszebben készít **Mihelyi Vidov** virágüzlete Arad, Gen. Berthelot 2. A színházzal szembe.

Weinfeld Rózi kozmetika, Bul. Reg. Maria 18. Telefon 10—94.

Fotóamatőrök! Fotócikket, gépet **T. Vészi** fotószaküzletben lehet előnyösen vásárolni. Művészi nagyítások. Tanklaboratórium. Str. Alexandri 1.

Iskolai patentharisnyát, selyemharisnyát, férfizoknit, selyemkombinét, reformnadrágot, keztyűt, szvettert stb. készpénzárak mellett vásárolhat **Bogyó A.,** Str. Eminescu 1.

APRÓ HIRDETÉSEK

C. Kcmény modern cimfestészet készít minden e szakmába vágó munkát. Bul. Regele Ferdinand 11.

Iskolakönyvek, iskolai felszerelések, kották, töltőtollak legmegbízhatóbb beszerzési helye: **Sándor Ferenc** Könyvkereskedés. Arad, a megyei preiekturával szemben.

Női fejőtők, ruhák, complék. Eredeti modellek! Elsőrendű anyagok! Olcsó árak! **Menczer** confectio. Mercur-tag. Fischer Eliz-palota.

Iskolakönyvek, iskolaszerek „**Cultura**“ könyv- és papírkereskedésbe megérkeztek.

Évtizedek alatt szerzett országos hírnév garancia, hogy a legelegánsabb, legjobb kivitelű termékek és gyermekcipők megrendelésre **Várhol László**, cipőkészítő üzemében készülnek. Arad, Str. Brătianu.

Megérkeztek az olcsó **kar- és zsebórák**, valamint gyermekórák **Hartmann Kálmán** ékszerészhez, Arad, Minorita-palota.

Az iskolászezont, mint minden évben, ezidén is lázas érdeklődés előzi meg a kereskedővilágban. Szakmailag kitűnően képzett szolidáságokról országosan elismert üzletembereink hatalmas árutömeget kínálmoztak fel raktáraikban, hogy minél nagyobb választékkal álljanak a vásárlóközönség szolgálatára. Végigjárhatunk valamennyi számottevő üzleten: mindenütt nagy a sürgés-forgás.

Benéztünk többek között a **Schutz**-felé posztóáruházba.

A válogatott, megbízható személyzet fürge serege figyelmesen, korrektül foglalkoz-

zik a vevőkkel. Példás fegyelmességgel és türelemmel hallgatja meg a közönség kívánságait s minden igyekezetével azon van, hogy kielégítse a legmesszebbmenő igényeket. A vevő percek alatt az óriási árukészletnek egész tömegét látja maga előtt, mely minőségben, mintában és árában a nyugati nagyáruházak üzleti politikájára emlékeztet. A cégfőnök, aki fáradhatatlan ambícióval irányítja ugy a férfiszövetáruházat, mint a teljesen elkülönített — a Minorita-palotában levő — nőiosztályt, — valóban nagyvárosi stílust honosított meg városunkban.

— „**PHÖNIX**“-NYOMDA, Arad, Piata Plevnei Nr. 2. Telefon 16—39. Ajánlkozik mindenféle könyvnyomdai uton előállítható munka izléses és pontos elkészítésére a legrövidebb időn belül, versenyképes áráért. Könyvek, folyóiratok, ujságok, hivatalos, iskolai és egyházi nyomtatványok, árjegyzékek, falragaszok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, gyászlapok, ipari, kereskedelmi, gazdasági és pénzügyi nyomtatványok, körlevelek, üzleti értesítések, borítékok, levélpapírok, számla- és megrendelőkönyvek, felszólító levelek, levelezőlapok készítése bármely szöveggel a legizlésesebb kiállításban. Kérjen árajánlatot!

Cenzurat.

Tip. „Phönix“, Arad.